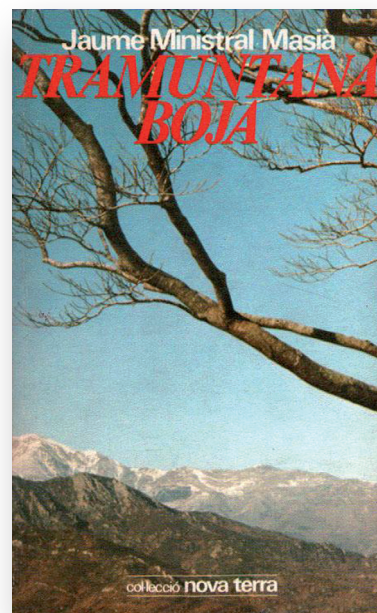

Tramuntana boja
Jaume Ministral Masia

VICENÇ PAGÈS JORDÀ > TEXT

El llibre més estrany de Jaume Ministral

ARXIU RDG

Jaume Ministral Masia (Girona, 1914 – Barcelona, 1982) es va dedicar a la cultura popular: no pas a la tradicional, sinó a la mediàtica i de quiosc. En castellà va escriure teatre, novel·les de ciència ficció i policíques (que signava amb les lletres del cognom invertides: Lartsinim) i va participar en enciclopèdies juvenils. En català va col·laborar a la revista *Tururut!* i va ser guionista de ràdio i televisió; potser alguns lectors recorden la sèrie *Doctor Caparrós, medicina general*, interpretada per Joan Capri, per a qui el 1969 ja havia escrit la comèdia *El gandul*. Ministral també és autor d'obres de narrativa com *Ciutat petita i delicada* (1975), dedicada a Girona, i *Nosaltres els mestres*, que recull la seva experiència docent. El 1981 va aparèixer la seva última novel·la, *Tramuntana boja*, situada a Figueres.

Nascut fa un segle, Jaume Ministral Masià (Girona, 1914 - Barcelona, 1982) es va dedicar a la cultura popular: no pas a la tradicional, sinó a la mediàtica i de quiosc. En castellà va escriure teatre, novel·les de ciència ficció i policiaques (que signava amb les lletres del cognom invertides: Lartsinim) i va participar en enciclopèdies juvenils. En català va col·laborar a la revista *Tururut!* i va ser guionista de ràdio i televisió; potser alguns lectors recorden la sèrie *Doctor Caparrós, medicina general*, interpretada per Joan Capri, per a qui el 1969 ja havia escrit la comèdia *El gandul*. Ministral també és autor d'obres de narrativa com *Ciutat petita i delicada* (1975), dedicada a Girona, i *Nosaltres els mestres*, que recull la seva experiència docent. El 1981 va aparèixer la seva última novel·la, *Tramuntana boja*, situada a Figueras.

El protagonista de *Tramuntana boja* duu una vida poc emocionant: viu a casa de la seva tia, treballa en un banc, no es relaciona amb ningú tret dels companys de feina i d'un vell filòsof, Saperes. En compensació, disposa d'una fantasia desfermada. Abans de dormir, s'imagina que posseeix una fortificació secreta sota el poble de Darnius, on té tancats ministres, tinents generals, directius de banca, propietaris de latifundis i polítics de tot el món, als quals alimenta amb entrepans que descendeixen de la superfície mitjançant una complexa xarxa de tobogans subterranis.

Les relacions sentimentals del protagonista són inexistents, tret d'un amor imaginari amb una dona inominada a qui va veure un dia en un tren que anava a França. *Tramuntana boja* combina subtrames familiars, laborals, sentimentals i fantasioses sense que puguem parlar d'una unitat i un clímax que atrapin el lector. Destaquen dues escapades: la visita del cosí Gerard, que ens posa en contacte amb les disbauxes juvenils del litoral; i la visita guiada a uns professionals de la

Tengo entre manos un caso extraño

caballero tenía o no la caja de caudales abierta. En este caso, el visitante, si fuese hombre experto, podía darse cuenta de cuál era la combinación.

—¿Han probado de tenderle una trampa?

Quiero decir, acudiendo el cajero al lugar indicado, etcétera...

—El caballero no ha caído en el engaño, se repito que por éste y otros indicios me permito creer que se trata de un hombre extraordinariamente inteligente. ¿No ve usted que las pequeñas ranuras y volos a felices mujeres no tienen otra finalidad que distraerlos? Su objetivo es dar la impresión de que en la ciudad existe una banda de pequeños delincuentes mal dirigidos.

—Oiga, Inspector, ¿cómo saben ustedes si no es así? Quiero significarle, por qué tienen todos estos hechos delictivos al mismo sujeto?

—Por un accidente y ridículo distras. Un noble joven con unas gafas oscuras de marca desmesurada y un bigote negro abundante y de guisa colgante. Un día tras de película, pero hoy día pasan tantos existencialistas con barbas... ¿Puede decirme que opina usted, doctor van Zigmán?

—Delitos de sangre, violentos!

—Ninguna que pueda ser atribuido al caballero de las gafas y el bigote. Al parecer muchas de sus fechorías las realiza de una manera suave. Es hombre de habla simpática, porte elegante, rumboso... Responemos que son muchas las mujeres de vida atrada que se han visto despojadas de sus monedas sin que se les haya ocurrido presentar una denuncia o una queja. No sabemos cuántas pequeñas fechorías lleva cometidas nuestro hombre ni qué es lo que en realidad se propone.

—La policía estará sobre aviso.

—Naturalmente. Pense, sin embargo, que actúa siempre de noche y desde hace unos días hemos perdido su rastro. ¿Díble usted quién fue el último amenazado? El propio alcalde de la ciudad.

>> Una novel·la policíaca signada per Lartsinim i dues imatges de la sèrie Doctor Caparrós, medicina general, interpretada per Joan Capri i amb guió de Ministral.

banca, que ens porta a conèixer Girona, Platja d'Aro, Sant Pere de Roda i Cadaqués. Entre aquests esdeveniments s'alterna la inclusió de fragments d'*El Poema de l'Empordà*, d'Albert Serrano Delclòs, que el protagonista troba inopinadament al Parc-Bosc, i amb les

disquisicions del vell Saperes, practicant del monòleg delirant en modalitat entramuntanada.

El vell Saperes disserta sobre el diví i l'humà amb una lògica immisericorde que recorda el mètode paranoicocrític de Salvador Dalí, tot i que sense els as-

Tramuntana boja combina subtrames familiars, laborals, sentimentals i fantasioses sense que puguem parlar d'una unitat i un clímax que atrapin el lector

>> **La Rambla de Figueres, a finals dels setanta.**

pectes crítics. S'esplaia sobre Hermes Trismegist, sobre les ones electromagnètiques, sobre la catalanitat de Cristòfor Colom (segons ell, nat a Santa Coloma de Farners), sobre l'entrada de les ànimes en el cos humà. Cap al final del llibre, ens obsequia amb el seu monòleg més aconseguit, un model de prosa evocativa que dedica als trens que sortien de Girona («tres vegades immortal, cinc vegades ferroviària») en direcció a Olot, Banyoles, Palamós i Sant Feliu de Guíxols: «Abans hom dedicava quatre hores llargues per anar de Girona a Palamós. No tenies temps d'ensopir-te, feies amistats noves, contemplaves el paisatge amb delectança i, en arribar, estrenyies la mà del revisor... "Vingui per casa a prendre cafè, que xerrarem una mica"... Allò era humà».

El lema del protagonista, encoratjat pel vell Saperes, és: «Ni dona ni cotxe ni televisió». De fet, la misogínia de Saperes arriba a l'extrem d'equiparar la dona amb una «*màquina tragaperras*» en el decurs de la diatriba contra el matrimoni més virulenta que he llegit fins ara. En canvi, pel que fa a qüestions polítiques es mostra més aviat contemporitzador:

«Tu procura't carnets, molts carnets, i espera a veure qui guanya». Temps era temps, al vell Saperes el van renyar perquè militava a ERC i a la Lliga Regionalista (fet i fet, també era de la CEDA, dels carlins i de les milícies del POUM). La seva resposta, comparant la militància partidista amb l'assistència als cines de Figueres, és un model de fal·làcia ultralocal: «És que no pots anar a Las Vegas un dia i a l'Edison un altre?» (ara que tots dos cinemes són tancats de fa anys, la frase ha adquirit tons elegíacs).

Tramuntana boja està situada a Figueres d'una manera exclusivament nominalista, ja que Ministral esmenta un gran nombre de noms comercials (que avui dia formen una curiosa barreja de desapareguts i supervivents), però en canvi no inclou cap descripció, que hauríem agraït. Així, esmenta bars i restaurants (Astòria, Empòrium, Viarnés, el *mòtel*, Duran, President), pastisseries (can Palau, la Cubana) i llibreries (Canet, Trayter); hi apareixen, així mateix, la sabateria Royalty, la discoteca Qui-

xot, la galeria Art-3, la farmàcia Deulofeu, les revistes *Canigó* i *Presència*... Les marques lingüístiques, en canvi, no són gaire abundants: *escotorit*, *estar de futris*, *granejar*, *patuleia*. Consignem, també, dues pràctiques eròtiques de baixa intensitat, que avui pertanyen al vocabulari vintage: *petting* i *necking*.

Tot i que Jaume Ministral és conegut per les seves obres dirigides al gran públic, *Tramuntana boja* no està basada en un conflicte que segresti el lector, sinó que es compon d'una sèrie d'anècdotes, digressions i picades d'ullet figuerenques que difícilment poden engrescar els consumidors d'altres obres seves com *Tierra-Dos* o *¿Está habitada la Tierra?* Pocs lectors implícits són més desdibuixats que els d'aquesta novel·la que barreja poesia, xafarderia, fantasia, costumisme i tertúlia de sobretaula. Potser per això, al contrari que *Ciutat petita i delicada*, no s'ha reeditat mai. Ministral la va publicar el 1981 (un any abans de morir) a la col·lecció «Nova Terra» d'Hogar del Libro, al costat de novel·les de Manuel de Pedrolo, Guillem Viladot, Jaume Vidal Alcover i Joaquim Carbó. Llegida avui, sembla escrita (i ambientada) més als anys seixanta que a finals dels setanta. L'humor que suposadament incorporava no ha envellit gaire bé.

Joan Manuel Soldevilla està recuperant, a Curbet Edicions, les novel·les en castellà on Ministral relata els casos resolts pel psicoanalista Ludwig van Zigman, molt ben considerades pels estudiosos de la literatura popular. Al capdavant, un dels problemes de Ministral (de Lartsinim) és que resulta difícil de classificar. Col·laborador a la premsa satírica i a *Vida Catòlica*, escriptor de la sèrie *Kossac, el látigo de la Estepa* (que Soldevilla qualifica de «western siberià»), guanyador del premi Tirso de Molina al millor drama en castellà, guionista de Joan Capri, va ser mestre, fabulador i divulgador. *Tramuntana boja* no és el seu millor llibre, però sens dubte és el més estrany.

Vicenç Pagès Jordà
és escriptor.

Llegida avui, sembla escrita (i ambientada) més als anys seixanta que a finals dels setanta. L'humor que suposadament incorporava no ha envellit gaire bé